

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРОВАНОВОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Гладкій Т.В., Ткаченко М.В.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
E-mail: bio@onu.edu.ua

Нагальною потребою сьогодення є інтеграція наукових знань, оскільки саме на засадах об'єднання наук можливо визначити шляхи розв'язання глобальних проблем людства. Разом з тим, спостерігається фрагментарність та розірваність світогляду випускників вищих навчальних закладів, їх невідповідність до комплексного розв'язання проблем. Тому важливо в процесі фахової підготовки студентів закласти основи цілісного уявлення про природу і суспільство. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження інтегрованого навчання.

Інтегративний підхід в освіті розглядався дослідниками у різних аспектах (М. Берулава, В. Безрукова, А. Беляєва, Л. Васіна, Р. Гуревич, С. Гончаренко, О. Джулай, І. Козловська, М. Костюченко, О. Сергєєв Л., А. Степанюк та ін.) У працях сучасних філософів підкреслюється, що інтеграція докорінно змінила зміст і структуру наукового знання, підвищила його інформаційну ємність, рівень узагальненості та комплексності. Узагальнення теоретичних засад інтеграційних процесів в освіті започаткувало нову теорію — дидактичну інтегратологію, яка вивчає закономірності інтеграції знань та дозволяє видокремити «... своєрідні закони, за якими реалізується даний процес — корелятивності (здатність елементів інтеграції до узгодженої взаємодії); імперативності (поява якісно нових властивостей у результаті інтеграції); доповнювальності (народження диференціації внаслідок інтеграції) тощо» [2, с. 4].

Метою нашої роботи є розкриття теоретичних засад здійснення інтеграції навчальних предметів та обґрунтування можливостей впровадження інтегрованих курсів у процес фахової підготовки майбутніх учителів.

Підготовка майбутніх учителів до реалізації інтегрованого підходу в освітній галузі

Видокремлюють три рівні дидактичної інтеграції (М. Берулава). Перший рівень — це асиміляція інструментарія (теоретичного або технічного) базової науки з тією, що бере участь в інтеграції; кожна з них має в цих випадках свій науковий суверенітет у навчальному процесі. Такий тип міжпредметної інтеграції знаходить втілення у міжпредметних зв'язках. Другий рівень дидактичної інтеграції полягає у синтезі наук, який може бути як частковим, так і повним (дисциплінарним). За цих умов кожна з наук зберігає свій предмет, свої концептуальні основи, тобто свій науковий статус. Третій рівень дидактичної інтеграції, так званий рівень цілісності, завершується формуванням нової навчальної дисципліни, яка має інтегративний характер і свій власний предмет вивчення. Р. Гуревич зазначає, що якщо перший рівень міжпредметної взаємодії досить широко застосовується в практиці навчання, то взаємодії другого та третього рівнів ще тільки починають використовуватися [1, с. 102].

Розроблений нами навчальний план підготовки бакалаврів зі спеціальності Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) у своєму складі має такі інтегративні курси, як геоботаніка, зоогеографія, біохімія, біофізика, хронобіологія. Їх впровадження сприяє оптимізації змісту навчання, зменшує перевантаження студентів за рахунок уникнення дублювання і концентрації уваги на провідних наукових ідеях. Особливу увагу інтегративним курсам ми приділили під час формування навчального плану для спеціальності Середня освіта (Природничі науки), оскільки вчителі цього фаху мають володіти не стільки знаннями конкретних наук (біологія, фізика, хімія, географія), скільки основними провідними ідеями, на яких ґрунтуються сучасні природничі науки. Тому було передбачено такі інтегративні дисципліни «Концепції сучасного природознавства», «Сучасна науково-природнича картина світу». Крім того, включено навчальні курси на основі внутрішньопредметних зв'язків, а саме: «Інклюзивна та інтегрована освіта», «Вікова фізіологія та шкільна гігієна», «Загальна та неорганічна хімія», «Фізикоїдна і аналітична хімія», «Біоорганічна та біологічна хімія», «Анатомія та фізіологія людини», «Ботаніка та фізіологія рослин» тощо. Слід зазначити, що тематика вказаних курсів не в

Підготовка майбутніх учителів до реалізації інтегрованого підходу в освітній галузі

повному обсязі реалізує цілі інтеграції. Аналіз навчальних програм засвідчує, що в основному інтеграція забезпечується внутрішньо-предметними та міжпредметними зв'язками, а також використанням однакових або близьких методів дослідження. Недостатньо реалізується другий рівень дидактичної інтеграції, який полягає у синтезі наук і передбачає широке впровадження проблемних ситуацій у процес навчання; тільки три інтегративні курси («Хронобіологія», «Концепції сучасного природознавства», «Сучасна науково-природнича картина світу») мають свій власний предмет вивчення, тобто представлені на третьому рівні дидактичної інтеграції. Тому доцільним є посилення інтеграції шляхом виявлення загальних для цілого ряду дисциплін провідних ідей, навколо яких слід здійснювати поєднання відповідних предметних знань, створюючи нові цілісні системи.

Отже, реалізація інтегрованого підходу в процесі фахової підготовки майбутніх учителів сприяє формуванню у студентів цілісної природничо-наукової картини світу, підвищує теоретичні основи вищої освіти завдяки видокремленню загальних провідних ідей сучасної науки, створює необхідні передумови для формування компетентного і конкурентоспроможного фахівця.

Література.

1. *Гуревич Р. С.* Інтеграція наукових знань у підготовці майбутнього вчителя технологій. / Р. С. Гуревич // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2015. – Вип. 51. – С. 97–103.
2. *Козловська І. М.* Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійної школи (дидактичні основи) / Ірина Михайлівна Козловська. – Львів : Світ, 1999. – 302 с.